

B.A. Sem – 5.

Core & Elective :305/A.

‘નંદબત્રીસી’ (પદ્યવાર્તા) કવિ શામળ

•પદ્યવાર્તાનાં લક્ષણો :

૧. ઐહિક જીવન પર મુખ્ય ભાર
૨. ચક્ષુરાગ
૩. અદ્ભુતરસિક તત્વો
૪. માનવેતર પાત્રો
૫. સમકાલીન જીવનરંગ

પદ્યવાર્તાનાં લક્ષણો

- ૬. સ્ત્રીવિષયક માન્યતાઓ
- ૭. ગણિકાનું પાત્ર
- ૮. નગરરાજ્યો
- ૯. આડકથાઓ
- ૧૦. વ્યવહારજ્ઞાન અને નીતિબોધ
- ૧૧. સમસ્યાઓ
- ૧૨. મુખ્ય રસ – શૃંગાર
- ૧૩. સરળ શૈલીમાં નિરૂપણ

પદ્યવાર્તાનાં લક્ષણો

- ૧૪. વાર્તાનો આરંભ અને અંત
- ૧૫. વાર્તાનો બંધ

ગુજરાતી સાહિત્યમાં સર્જાયેલા સ્વરૂપોને આધારે વિવેચકોએ જે - તે સ્વરૂપ માટે કેટલાંક લક્ષણો નિર્ધારિત કર્યા છે. આમાં વધ-ઘટ થઈ શકે છે. કોઈપણ સાહિત્યસ્વરૂપને સમજવામાં આ પ્રકારની યાદી સહાયક નીવડે છે.

સંદર્ભ :- મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ -
અનંતરાય રાવળ

ગુજરાતી સાહિત્યમાં પદ્યવાર્તાનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ

- ‘હંસરાજ-વચ્છરાજ ચઉપદ્ય’ – વિજયભદ્રસૂરિ
ઈ.સ. 1355 પ્રથમ પદ્યવાર્તા.
- ‘હંસાઉલી’ – કવિ અસાઈત
- ‘સદયવત્સચરિત’ – કવિ ભીમ
- પંદરમા શતકના કવિઓ :
સાધુકીર્તિ, ન્યાયસુંદર, મલયચંદ્ર,
વીરસિંહ, પુણ્યનંદિ, જીનહર, નરપતિ.

ગુજરાતી સાહિત્યમાં પદ્યવાર્તાનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ

- સોળમા શતકના કવિઓ :
સિંહકુશળ, વિનયસમુદ્ર, મતિસાર, કુશળલાભ,
નયસુંદર, કવિ ગણપતિ, જ્ઞાનાચાર્ય, કવિ
વચ્છરાજ,
- શ્રેષ્ઠ વાર્તાકાર – શામળ ભટ્ટ
'પદ્માવતી', 'સિંહાસનબત્રીસી', સૂડાબહોતેરી',
'નંદબત્રીસી', 'રૂપાવતી', 'ચંદ્ર-ચંદ્રાવતી',
'મદનમોહના'.

કવિ શામળ કૃત 'નંદબત્રીસી'

- કથાવસ્તુ :

કવિ શામળ કૃત – ‘નંદબત્રીસી’

- પાત્રસૃષ્ટિ :